

Nr 62.

Utlåtande i anledning av väckt motion om viss ändring av bestämmelserna rörande kolonisationen på kronomark, m. m.

(2:a avd.)

I en inom andra kammaren väckt, till jordbruksutskottet hänvisad motion, nr 259, av herr *Holmberg*, har hemställts, »att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om proposition med förslag om sådan ändring av bestämmelserna rörande kolonisationen på kronomark att skälig ersättning må kunna utgå för lägenheter, som avträdas till kronan, även om lägenheten i fråga icke skall nedläggas, samt att riksdagen tillerkänner innehavaren av skogstorpet Kursobäcken i Sikå revir, C. A. Lundberg, skälig ersättning för egendom, som han avträtt åt kronan».

Beträffande de skäl som anförts till stöd för yrkandet om ändring av bestämmelserna rörande kolonisationen på kronomark får utskottet hänvisa till motionen. Såsom motivering till förslaget om ersättning till Lundberg har motionären anfört följande:

Innehavaren av skogstorpet Kursobäcken i Sikå revir, C. L. Lundberg, har på grund av hög ålder och ohälsa ansökt att bliva löst från sitt kontrakt. Han har samtidigt begärt att få ersättning för det arbete han nedlagt på torpet under en hel mansålder. Det är nämligen 43 år sedan Lundberg slog sig ned i obygdén. Han har uppfört byggnader och brutit mark under svåra omvärändren, och torpet gav så småningom tillsammans med arbetet i skogarna en mager bärgning åt Lundberg och hans familj. Det verkliga värdet av denna pionjärgärning uppe i obygdén finns det inga mått för, men för Lundbergs del är hela behållningen av hans och hans familjs hårda slit nedlagt i torpet, som han nu måste lämna. Hustrun är nämligen död sedan 12 år tillbaka, barnen ha sökt sig till gästvänligare trakter, och Lundberg själv är för gammal för att kunna leva ensam så långt avlägset. Han meddelade därför sin avsikt att flytta och begärde ersättning.

Domänstyrelsen meddelade emellertid att torpet icke skall nedläggas. För Lundbergs del kunde domänstyrelsen därför icke tillämpa Kungl. Maj:ts särskilda bemyndigande. Det är visserligen Lundberg »obetaget att begära laga avträdessyn», men värdet härav är med nu gällande bestämmelser lika med noll. Summan av det hela är alltså att Lundberg får lämna sitt torp utan minsta ersättning för det där nedlagda arbetet.

Utskottet har i vederbörlig ordning inhämtat utlåtande över motionen från *domänstyrelsen*. Vad angår motionens första del har styrelsen förklarat sig biträda motionärens hemställan. Styrelsen har därvid åberopat en den 23 januari 1947 till jordbruksdepartementet avlämnad promemoria angående avträdessyner m. m. å skogstorp, odlingslägenheter, kronotorp och kolonat. Ur

nämnda promemoria må i vad avser skogstorp och odlingslägenheter här återgivnas följande:

I Kungl. Maj:ts skrivelse den 29 maj 1891 till domänstyrelsen angående upplåtande av odlingslägenheter å kronoparker i Norrbottens län (nr 29) samt i kungörelsen den 27 maj 1904 (nr 21) angående upplåtande av odlingslägenheter å kronoparker i Västerbottens och Norrbottens län föreskrives skyldighet för innehavare av däri omförmälda skogstorp att, i händelse han av en eller annan anledning blir skild från lägenheten, avstå densamma utan anspråk på ersättning för å lägenheten nedlagt byggnads- och odlingsarbete. Tillika stadgas, att, därest torpare, som finnes hava väl skött och bebyggt lägenheten, före första upplåtelseidens utgång avlider eller blir oförmögen att fullgöra sina förpliktelser, hans barn eller arvingar, därest de befinnas till torpare lämpliga, skola äga att med domänstyrelsens begivande övertaga torpet eller, om de ej vilja eller kunna mottaga detsamma, överlåta torpet åt annan, av domänstyrelsen godkänd person mot den gottgörelse för å torpet nedlagt arbete, som kan betingas.

I kungörelsen den 18 juni 1909 (nr 69) angående upplåtande av odlingslägenheter å kronoparker och överloppsmarker i de sex nordligaste länen — gällande även skogstorp som upplåtits på femtioårigt arrende — stadgas, att lägenhetsinnehavaren skall vid avträdet lämna ifrån sig lägenheten med åbyggnader och odlingar till föreskriven omfattning i fullgott stånd eller ersätta bristen sådan den vid avträdessyn befinnes. Några avträdessyner i enlighet härmed ha hittills icke hållits. I stället har i anslutning till bestämmelserna i förenämnda skrivelse den 29 maj 1891 och kungörelse den 27 maj 1904, i de fall då skogstorp eller odlingslägenhet i samband med avträdet överlåtit till annan person, tillgått så, att tillträdaren ersatt avträdaren för det arbete, som nedlagts å lägenheten; ett visst handelsvärde å dessa lägenheter har på så sätt uppstått. Emellertid uppkommo fall, särskilt beträffande äldre upplåtelser av dylika lägenheter, då innehavaren önskade bliva löst från sitt kontrakt men lägenheten på grund av enligt läge långt från väg, bristande tillgång på odlingsmark eller annan dylik anledning ej borde för framtiden bibehållas utan nedläggas; i andra fall kunde det vara ur allmän synpunkt önskvärt, att innehavaren frånträdde lägenheten och densamma nedlades, t. ex. för att bereda andra lägenheter utvidningsmöjligheter där sådana eljest saknades. Då i berörda fall avträdaren ej kunde erhålla ersättning av tillträdare för å lägenheten utfört arbete utöver uppburna bidrag och ersättning för ifrågakommande arbete — eller för den lösen-summa han kunde ha erlagt till sin företrädare — ej syntes kunna beredas honom vid avträdessyn enligt gällande bestämmelser, hemställde domänstyrelsen i skrivelse den 29 augusti 1938, att Kungl. Maj:t måtte utverka riksdagens bemyndigande att efter prövning i varje särskilt fall, på framställning av styrelsen, förordna om den ersättning till avträdare, som skäligen borde gäldas av kronan i dylika fall.

Sedan Kungl. Maj:t erhållit nämnda bemyndigande ha under årens lopp ett betydande antal dylika förslag underställts Kungl. Maj:ts prövning och även vunnit Kungl. Maj:ts bifall. Förslagen ha grundats på av vederbörande jägmästare, oftast i samråd med distriktsbyggmästare eller jordbrukssakkunnig, verkställd värdering av det arbete, som utförts å ifrågakommande lägenhet. I stort sett synas de beviljade ersättningarna ha väl anslutit sig till det i det föregående berörda handelsvärdet.

Vad angår motionärens yrkande om ersättning till Lundberg har domänstyrelsen hänvisat till sin skrivelse den 16 maj 1946 till överjägmästaren i

Nedre Norrbottens distrikt. Av denna skrivelse framginge bland annat, att styrelsen med hänsyn till gällande bestämmelser funnit Lundberg icke kunna tillerkännas någon ersättning för å torpet nedlagt arbete, honom dock obetaget att begära avträdessyn. Någon begäran om dylik syn hade dock icke framställts av Lundberg.

Vidare har anförts att Lundberg år 1944 tillbjöds att få torpet upplåtet som kronotorp enligt kungörelsen nr 532/1943 men avböjde detta erbjudande. Av honom gjorda försök att mot skälig ersättning överlåta besittningsrätten till torpet hade ej lett till önskat resultat. Sedan han på därom gjord framställning från den 14 mars 1946 lösts från skogstorpskontraktet, hade torpet från den 14 mars 1947 upplåtits till annan brukare som kronotorp/43.

Domänstyrelsen har funnit skäligt, att Lundberg om möjligt bereddades ersättning för värdet av utfört arbete utöver uppburna bidrag och åtnjutna förmåner i form av fritt byggnadsvirke å rot m. m., därvid bemyndigande syntes böra meddelas för Kungl. Maj:t att efter av domänstyrelsen framlagt förslag, grundat på vid inträffad barmark förrättad besiktning och värdering, besluta om dylik ersättning.

Vad angår motionärens yrkande om ändring av gällande bestämmelser rörande ersättning till innehavare av kronolägenheter vid avträdande av lägenhet vill utskottet anföra, att, enligt vad utskottet inhämtat, chefen för jordbruksdepartementet har för avsikt att inom den närmaste tiden utverka Kungl. Maj:ts bemyndigande att låta företaga en översyn av de bestämmelser som gälla i fråga om upplåtelse av kronolägenheter. Då vid denna översyn det av motionären här berörda spörsmålet torde komma att upptagas till prövning, synes enligt utskottets förmenande någon riksdagens åtgärd i anledning av motionen i denna del icke erforderlig.

Utskottet.

Beträffande förslaget om ersättning till förre kronotorparen C. L. Lundberg för av honom å skogstorpet Kursobäcken utfört arbete vill utskottet, med hänsyn till vad i ärendet anförts, icke motsätta sig att denne tillerkännes viss ersättning härför. Det torde böra få ankomma på Kungl. Maj:t att i enlighet med de grunder, som av domänstyrelsen i det föregående angivits, bestämma storleken av ersättningsbeloppet. Ersättningen synes böra utgå från det å riksstaten under nionde huvudtiteln uppförda förslagsanslaget till Kolonisation: Odlings- och byggnadshjälp åt innehavare av odlingslägenheter m. fl.

Under återopande av det anförda hemställer utskottet,

A. att riksdagen må, i anledning av motionen II: 259, medgiva, att förre kronotorparen C. L. Lundberg må i enlighet med vad ovan anförts erhålla ersättning av statsmedel för av honom å skogstorpet Kursobäcken i Sikå revir utfört arbete från det å riksstaten under nionde huvudtiteln uppförda för-

slagsanslaget till Kolonisation: Odlings- och byggnadshjälp
åt innehavare av odlingslägenheter m. fl.;

B. att motionen II: 259, i vad den ej behandlats under A
ovan, icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 14 juni 1947.

På jordbruksutskottets vägnar:

L. TJÄLLGREN.

Närvarande: se under utlåtandet nr 61.
